

Johanna Laakso, husdjursrådgivare
Hans Östman, byggnadsplanerare
ProAgria Österbottens Svenska Lantbrukssällskap

Ideér för välmående höns – erfarenheter från studieresan till SLU i Uppsala

I mitten av mars 2010 besökte 12 hönsfarmare, forskare och rådgivare från Österbotten och övriga Finland SLU i Uppsala.

Syftet var att bekanta sig med nya lösningar på hönsgården och att få med sig hem nya idéer och erfarenheter. Resans huvudmål var Lövsta forskningsstation vid Sveriges Lantbruksuniversitet i Uppsala. Här verkar Nordens mest kända hönsforskare, *professor Ragnar Tauson*. Tillsammans med Tauson hölls ett seminarium och vi besökte också Lövsta forskningsstation och fick bekanta oss med deras verksamhet.

I Sverige finns det nu ca 6,5 miljoner höns och där används inte längre de traditionella burlösningarna. I Finland träder nya bestämmelserna i kraft 1.1.2012. Efter det är det inte längre tillåtet att ha höns i burar av gammal modell. Uppfödning av höns bör då ske med frigående höns eller i olika typer av inredda burar eller som också i Finland kallas för trivselburar.

Syftet med seminariet med prof. Ragnar Tauson var att belysa, från olika synvinklar, hur välbefinnandet hos äggproducerande höns påverkas av skillnader mellan olika inhysningssystem, skillnader mellan olika hybrider, av utfodring och framför allt gruppstorlekens inverkan.

En klar målsättning i Sverige är en låg dödlighet och framför allt fåglar med god hälsa.

Gruppstorlek i inredda burar

I Sverige får det finnas max 16 hönor i samma bur. I svenska undersökningar har det framkommit att på det här sättet kan man minska kannibalism och fjäderplockning i de inredda burarna. Om gruppstorleken blir för stor är det svårare för hönorna att upprätthålla rangordningen mellan sig. Kannibalism och fjäderplockning ökar.

Vid lämplig gruppstorlek har fåglarna mer utrymme att röra sig på. Det stärker skelettet och risken för benbrott minskar. Å andra sidan har en ökad gruppstorlek inte kunnat påvisa någon påverkan på skelettets hållbarhet. Intressant är att undersökningar har visat att mängden bröstbensdeformationer är större i golvhönshus än i hönshus med burar.

Sittpinnar

Fotbölder är besvärliga för fåglar och de uppstår lättare i golvhönshus än i burhönshus. Också formen och materialet på sittpinnarna har konstaterats ha en inverkan på bildningen av fotbölder och bröstbensmissbildningar. En bra sittpinne är gjord av bokträ, rundade kanter och en plan övre del. Den här typen av sittpinnar är dyra och ersättande material har eftersökts. Bl.a. sittpinnar av plast har testats, men trä har visat sig vara bästa alternativet för att undvika fotbölder.

Ströbad

Ströbad krävs i nuvarande inredda burar. Både litteratur och praktisk erfarenhet har visat att höns i inredda burar utnyttjar redan och sittpinnar mycket, också på olika höjd. Däremot sågs en mindre användning av ströbadet. Ströbadet utnyttjas mest i hönshöns, där hönorna är uppfödda som frigående höns.

Fåglarnas rörlighet i olika burlösningar

Forskning på hönsens rörlighet i burar har gett olika resultat från olika gruppstorlekar och olika djurmateriell. Ragnar Tauson konstaterar att på basen av den här forskningen kan man inte dra någon allmän slutsats, vilken burlösning eller gruppstorlek som skulle vara den mest lämpliga för äggproducerande höns. I själva verket har forskning visat att djurmaterialet har mycket större roll i fåglarnas beteende än gruppstorleken och burmodell.

Värpningen

Enligt Tauson önskar vi höns som lägger sina ägg i redan. Då är äggets kvalitet bra eftersom det kommer då få söndriga och smutsiga ägg. I försök har framkommit att bruna höns lättare värper på felaktiga platser. Tauson visade också att utnyttjandegraden av redan minskar i större burar. Det här ger utmaningar till de som planerar burarna.

Dödlighet

Forskningen har ännu inte visat dödligheten stiger när gruppstorleken ökar. Den vita hybriden HLW har haft märkbart högre dödlighet än den bruna HLB-hybriden.

Äggets kvalitet

Tauson har observerat att den bästa äggkvaliteten har man fått i burar med 8 höns. Äggkvaliteten bedömdes enligt yttre sprickor och mängden smutsiga ägg. Antalet smutsiga ägg var lägre för bruna höns. Den troliga orsaken till det här kan vara att smuts på vita ägg syns bättre än på bruna ägg.

Också hur materialet på redans botten inverkar på värpningen har undersökts och små olikheter observerades. En botten av plats verkade vara lika bra som Astroturf-botten. Däremot är redans botten av metallnät inte idealiskt varken för hönsorna eller äggen.

Fjäderdräkt

I burhönsgårdar hade Tauson kommit fram till att fjäderdräkten var bättre än i hönsstall med frigående höns där de ofta hade förlorat en del av sina fjädrar. I inredda burar hade LB-höns en sämre fjäderdräkt än LSL-höns. En naken höna behöver mer foder för att uppehålla värmen. I ett försök vid Lövsta gavs hackad lusern fritt till höns i våningshönsstall. Man märkte mindre fjäderplockning och hackskador. Hackad lucern gavs från foderautomat, hängande fritt från taket.

Ekologisk äggproduktion

Intresse för ekologisk äggproduktion har varit stort, men mer forskning och utbildning behövs. Det finns inte tillräckligt med kunskap om huruvida grovfoder och hur det skall ges och vilket grovfoder som skulle vara bäst. Att ge grovfoder kan helt enkelt vara ett sätt att hålla hönsen sysselsatt under en längre tid och minska behovet att plocka fjädrar.

Forskning kring välmående vid Lövsta forskningsstation

Besöket vid Lövsta forskningsstation var mycket intressant, för vi fick se forskningen i praktiken. Forskningen runt äggproduktionen vid SLU är långt fokuserat på välmående höns. Sverige är en god bit före Finland inom det området. För tillfället utfördes försök på hur olika typer av inredda burar påverkade värpande höns samt olika och utfodringsförsök.

Finska presentationer

Vid seminariet presenterades också äggsektorns finska organisationer, forskningsfält och försöksresultat. Fjäderfäagronom *Päivi Heikkilä* berättade om Fjäderfäförbundets verksamhet och forskare *Eija Valkonen* informerade om MTTs forskning och sin egen forskning kring sittpinnar. Hennes forskning hade gett liknande resultat som resultaten från Lövsta.

Jan Hirschfeld från Viktorsson Ab avslutade dagen med att presentera tekniken för de svenska burlösningarna. Han redogjorde också om hönsreden och de anordningar som behövs till dem, vilka företaget bygger. Under hela seminariet var diskussionen livlig mellan hönsfarmarna, forskare och företaget som bygger anläggningarna. Ett bra och ömsesidigt erfarenhetsutbyte uppstod som alla var nöjda med.

I Finland besöktes Munakunta och LSK Poultry

Jan Lähde vid Munakunta presenterade packeriets verksamhet. Han berättade att 23 milj. kg ägg/år packas i packeriet under fem produktamn. Enligt Lähde ser det ut som äggkonsumtionen ökar i Finland men både under en kortare och längre tidsperiod kommer prissvängningar att finnas. Han berättade att redan 50 % av deras leverantörer har bytt till burar som uppfyller de nya produktionskraven, som börjar gälla fr.o.m. 1.1.2012.

Sten Hägblom och *Marja Hongisto* från Foderraisio berättade om utfodring av höns och via det välmående höns. Tonvikten låg på en rätt sorts utfodring och därmed undvika överviktiga fåglar. Under diskussionen kom också fram vikten av fiber under värperioden och hur man kunde få den förlängd.

Toivo Torkki presenterade Big Dutchmans anläggningar och inhysningslösningar, som finns i bursystem med från 8 höns till 60 höns. Enligt honom kommer det förhållandevis mer smutsiga ägg från höns hus med inredda burar än från höns hus med traditionella burar. Torkki underströk också planering och justering av belysningen. Enligt honom kommer säkert användningen av LED-lampor att öka i framtiden, då lamporna blir billigare vid inköp.

Det sista besöksmålet var LSK Poultry Oy i Laitila. Företaget föder upp höns hybrid och verksamheten presenterades av *Sanna Muurama*. Enligt Muurama har LSL-höns utvecklats mycket under de två senaste åren. Hon anser att det löns att hålla hönsen en längre tid på gården. Andra diskussionsämnen berörde utfodringen och användningen av bl.a. kalk och metionin. Annat som diskuterades var vilka lampor som ska användas. Överlag kom man fram till att energilampor inte håller så länge som de skulle behöva.

Arrangör av studieresan

Den tre dagar långa studieresan arrangerades i samarbete med Österbottens Äggcentral, Närpes Äggpackeri, Foderraisio och Big Dutchman. Studieresan arrangerades av Lantbrukssällskapets utbildningsprojekt.

